

Van: "Info Natuur en Milieufederatie Drenthe" <info@nmfdrenthe.nl>
Aan: <statengriffie@drenthe.nl>, <j.vanberkum@drenthe.nl>, <l.bomhof@drenthe....>
CC: <a.harten@drenthe.nl>, "J Stapert" <J.Stapert@drenthe.nl>
Datum: 17-11-2010 16:02
Onderwerp: Structuurvisie Ondergrond - commissievergadering 24 november
Bijlagen: RHo 100913 reactie ontwerp structuurvisie ondergrond dmja.doc

Geachte leden van de Commissie Omgevingsbeleid,

De structuurvisie ondergrond wordt op 24 november a.s. behandeld in uw commissie. Wij hebben op de ontwerp structuurvisie een zienswijze ingediend die wij ook bij u onder de aandacht willen brengen (zie bijlage). Wij zijn van mening dat de structuurvisie Ondergrond meer dan nu moet worden ingezet in dienst van een duurzame ontwikkeling van Drenthe. Optimalisatie van het gebruik van de ondergrond moet dan niet het belangrijkste uitgangspunt zijn.

Met betrekking tot een aantal specifieke punten vullen wij daarbij - naar aanleiding van de reactienota - nog het volgende aan:

- a. De huidige structuurvisie komt voort uit een technische potentieelstudie. Dat is te zien. De nadruk ligt op gebruik en gebruikspotentieel van de bodem. Wij vinden het bestuurlijke afwegingskader ook na de gegeven toelichting niet helder. Wij pleiten voor een kader, waarin duurzaamheid aan de basis staat van de keuzes om al dan niet gebruik te gaan maken van de diepe Drentse ondergrond. Het gangbare milieu en bodembeleid biedt hiervoor de basis.
- b. De voorrang die wordt gegeven aan fossiele gas- en oliewinning, zelfs boven het winnen van duurzame thermische warmte, is daar een voorbeeld van. Bovengrondse en ondergrondse activiteiten die het leeg produceren van bestaande en nieuwe gasvelden belemmeren, zijn volgens de structuurvisie niet toegestaan. Wij vinden dat van deze voorrangspositie een vreemde precedentwerking uitgaat, die ernstig afbreuk doet aan het milieu en klimaatbeleid. In het kader van een goed CO₂-beleid zou helemaal niet gestreefd moeten worden naar het zoveel mogelijk leeg produceren van fossiele bronnen. Dit staat haaks op het provinciaal beleid dat gericht is op het voorkomen van gebruik van fossiele bronnen.
- c. De CO₂-opslag zou, mede gezien de huidige maatschappelijke discussie, niet in de structuurvisie als 'uitgangspunt' moeten worden gehanteerd. De maatschappelijke discussie over CO₂-opslag is bij lange na nog niet gevoerd. De provincie doet er onverstandig aan om in de structuurvisie ondergrond nu al opslaglocaties en gebieden 'te bestemmen'. Dit werkt momenteel averechts op het toch al broze draagvlak. Wij pleiten derhalve voor een time out met betrekking tot het aanwijzen van (voorkeurs-) locatie.

Met vriendelijke groet,

Natuur en Milieufederatie Drenthe

Reinder Hoekstra, directeur

Hertenkamp 6, 9401 HL Assen
(0592) 31 11 50

www.nmfdrenthe.nl

Samen voor een mooi en duurzaam Drenthe.

Aan de Provincie Drenthe
t.a.v. Dhr A.J. van Harten
Postbus 122
9400 AC Assen

Datum: 13 september 2010
Betreft: reactie op ontwerp Structuurvisie ondergrond

Hierbij sturen wij u onze reactie op de ontwerp Structuurvisie ondergrond.

Wij ondersteunen het initiatief tot het opstellen van deze Structuurvisie van harte en juichen het toe dat er een afgewogen provinciaal beleidskader komt waarin de milieu- en ruimtelijke belangen worden vastgelegd. Het doel zou moeten zijn dat er heldere beleidskaders komen voor het toestaan van activiteiten in de ondergrond, al dan niet, dan wel onder welke voorwaarden.

Dit in ogenschouw genomen, zijn wij nog niet positief over de voorliggende uitwerking. Wij vinden de gehanteerde uitgangspunten en afwegingskaders op belangrijke onderdelen verwarrend en deels niet transparant. Het lijkt alsof het economische gebruik van de ondergrond in deze visie, op onderdelen, het leidende beginsel is gaan worden. Binnen de integrale afweging lijken zaken als energieleveringszekerheid, de lobby van grote energiebedrijven, de voorgenomen gasrotonde en de economische rentabiliteit een belangrijke plaats in te nemen. Waar en op welke wijze ze invloed hebben op de integrale afweging is echter niet duidelijk..

De visie blinkt niet uit in duidelijkheid over hoe het beleids- en afwegingskader is 'ingericht'. Ter illustratie: in de visie wordt bij de kaders aangegeven dat *de nadruk meer komt te liggen bij duurzaam gebruik* en bij het toelichten van het beleidskader wordt gesproken over *een afgewogen synthese tussen technische mogelijke gebruiksfunctie van de ondergrond, gewenste gebruiksfuncties en gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in de bovengrond en bijdrage van de ondergrond aan de bovengrondse doelstellingen*. Bij de belangenafweging voor het gebruik wordt vervolgens gebruik gemaakt van de ladder van Drenthe. Daarbij is de kwaliteit van grondwater weliswaar *van primair belang* maar bij de verdere voorkeursbeleidvolgorde is de winning van olie en gas ook van *primair belang*. *Secundair* en *tertiair* zijn respectievelijk de injectie van formatiewater en opslag van afvalstoffen. Dat laatste wordt vervolgens afgewezen. De Ladder is een leidraad, maar in het kader van de tijdsfactor is wel *flexibiliteit* mogelijk. Op basis van de gestapelde teksten worden er vervolgens keuzes per gebruiksfunctie gepresenteerd. Deze beleidskeuzes zijn deels te volgen, maar deels ook niet. Een heldere en transparante relatie met het beleidskader vinden wij nodig en gewenst.

Wij pleiten ervoor dat duurzame ontwikkeling de centrale leidraad gaat vormen voor dit beleidskader. Daarbij is het zaak om duurzame ontwikkeling ook goed te definiëren en als 'kop' in het afwegingskader te positioneren. De tekst over de kaderstellende beleidsdocumenten (3^e alinea pag. 28 en het vigerende Nationale Milieubeleid) geven hiervoor goede aanknopingspunten.

Voor wat het ruimtelijke beleid betreft, kan worden aangesloten bij de vastgestelde Omgevingsvisie. Hier lijken ons, met name de zonering (functies) en het beleid t.a.v. de kernkwaliteiten, van belang. Deze basisonderdelen zouden wat ons betreft de grote ankers moeten vormen waarop het beleid rust. Op basis daarvan kunnen vervolgens de integrale afwegingen goed tot hun recht komen. Het economisch belang van een gasrotonde en de initiatieven die daar uit voortkomen kunnen, als voorbeeld, vervolgens op basis van dit beleid worden getoetst. Als dit soort belangen al bij voorbaat op een deels niet goed navolgbare wijze worden meegenomen, ontstaat er een onhelder en ook deels willekeurig beleidskader. De precedentwerking op het milieubeleid zal groot zijn. Het milieubeleid is dan niet langer voorwaardenstellend, maar meer volgend op de gangbare economische ontwikkeling. Boud gesteld: het zoveel mogelijk voor economisch gewin gebruiken van de eindige grondstoffen en onze leefomgeving wordt weer tot leidend beginsel verheven. Het milieu moet zich daar naar schikken. Dat is in onze ogen niet de weg om te komen tot duurzame ontwikkeling.

Vanuit duurzaamheid zouden in onze ogen een aantal basisprincipes voorop moeten staan:

- drastische vermindering van het gebruik en de verspilling van eindige grondstoffen, het z.s.m. sluiten van de grondstofketen.
- Economische activiteiten ontwikkelen binnen de grenzen van milieurandvoorwaarden (milieunormering en voorzorgbeginsel).
- CO₂-neutrale energievoorziening, maximale besparing en beëindigen afhankelijkheid van fossiele bronnen.
- Behoud en ontwikkeling biodiversiteit.
- Behouden en versterken landschapskwaliteiten, optimalisatie en verduurzamen ruimtegebruik.

Uit en op grond van deze basisbeginselen hebben we de in de visie voorgestelde beleidskeuzes beoordeeld. Wij hanteren daarbij de volgorde die in de visie is opgenomen.

Grondwater

U stelt dat het beleid voor het grondwater is vastgesteld in de Omgevingsvisie en geen nadere uitwerking behoeft in de structuurvisie. Wij onderschrijven het grote strategische belang van het grondwater. Dit zou wat ons betreft de absolute nummer 1 moet zijn in de belangenafweging. Dit betekent in onze ogen dat dit belang bovengeslacht gemaakt wordt aan andere belangen en duidelijke randvoorwaarden en beperkingen stelt aan gebruik. Het belang zit hier niet alleen in de strategische waarde voor de drinkwatervoorziening, maar ook in de betekenis van het ondiepe en diepe grondwater voor de biodiversiteit.

In de Omgevingsvisie is dit belang erkend en onderschreven. Daarbij is ook bepaald dat een nadere uitwerking moet komen voor de strategische voorraad. Dit kan in onze ogen belangrijke gevolgen hebben voor de Structuurvisie.

Wij stellen derhalve voor op te nemen dat: uitwerking van het beleid t.a.v. strategische watervoorraden leidend zal zijn voor alle gebruiksfuncties. Vanuit dit oogpunt is de afwijzing van opslag van afval in de ondergrond een logische en goed te motiveren beleidskeuze.

Warmte en koude opslag

Binnen het kader van duurzame ontwikkeling valt verdere ontwikkeling van WKO-systemen toe te juichen. Wij zien dit als een kansrijk en belangrijk onderdeel van een duurzame energievoorziening. De ontwikkeling en toepassing is echter niet zonder gevolgen en risico's. Zaak is dus deze risico's en gevolgen te beheersen en binnen het aanvaardbare te houden.

Wij juichen het toe dat de provincie het voortouw neemt om te komen tot een regulatie via vergunningverlening van de open WKO-installaties. Aangezien er nog onzekerheden zijn m.b.t effecten van de som der delen, stellen wij voor een meldingsplicht in te stellen voor alle initiatieven op het gebied van WKO-systemen. Dit dient ook het belang van de monitoring van het CO₂-reductiebeleid.

Binnen de WKO-branche (vrije markt) zullen niet alle installaties aan hoge kwaliteitseisen voldoen. Het is zaak juist bij deze zich snel ontwikkelde markt de eisen scherp te houden. Het risico van lekkage bij gesloten systemen is altijd aanwezig. Een paar slechte voorbeelden kunnen de markt ook snel verpesten. Wij stellen derhalve voor dat rijk, provincies en gemeenten werken aan een goede kwaliteitsborging. De minimumeisen die hieruit voortkomen zouden aan de vergunningverlening en vrijstelling moeten worden gekoppeld. Bedrijven die slechte kwaliteit leveren, zouden hiervoor ook de aansprakelijkheid voor de mogelijke milieugevolgen moeten dragen. Wij weten niet of hierin al is voorzien, maar vinden dit een belangrijke randvoorwaarde voor het (stimulerings-)beleid.

Wij kunnen ons vinden in het beperken en uitsluiten van bepaalde gebieden. De motivering waarom gekozen is voor bepaalde natuurgebieden vinden wij niet duidelijk. Niet het stempel (bijv. Vogelrichtlijn) van een gebied, maar de inhoudelijke motivering zou hier in onze ogen centraal moeten staan. De invloed en het belang van grondwater is daarin bepalend. Het lijkt ons dat op basis daarvan hoogveen en beekdalflanken (kwel) bijvoorbeeld in aanmerking komen voor restricties en uitsluiting. Bij de introductie van de 'ecoscan' is de inhoudelijke motivering ons nog niet duidelijk. In onze ogen is het, gezien de onzekerheden, van belang dat bij kwetsbare gebieden een voorzorgsbeginsel te hanteren.

Winning fossiele brandstoffen (olie en gas) en beleid geothermie

De visie stelt dat het, vanuit energieleveringszekerheid en eindigheid van fossiele bronnen, zaak is zoveel en zo lang mogelijk olie en gas te winnen. Vervolgens wordt vanuit deze aanname de olie- en gaswinning een voorrangspositie toegekend. Dat gaat zelfs zover dat het belang van deze winning boven andere duurzame energiefuncties zoals geothermie wordt gezet. Wij zijn het in geheel niet eens met deze beleidsredenatie. Vanuit een duurzame energievoorziening zou ten eerste het gebruik van olie- en gaswinning tot het uiterste moeten worden beperkt en een duurzame opwekking zeker niet belemmeren.

Vanuit een voorraadstrategie (reserve houden voor toekomstige generaties) is hier wel beleid in te ontwerpen, maar hier is in het huidige nationale energiebeleid nog absoluut geen sprake van.

Het toekennen van een voorrangspositie vinden wij in deze dan ook volstrekt ongepast.

Geothermie en gasopslag

De visie stelt het gebruik (de reservering) van gebieden voor geothermie boven het gebruik voor gasopslagdoelen. Gekoppeld aan de duurzaamheidsbeginselen kunnen wij dit principe herkennen en onderschrijven. Geothermie levert daaraan een hoogwaardiger bijdrage en gasopslag is hoogstens een tussenstation horend in een transitiepad.

Zoutwinning

Vanuit het oogpunt van zuinig grondstoffengebruik en zorgvuldig ruimtegebruik kan het gebruik van Drentse zoutkoepels voor zoutwinning op dit moment wat ons betreft volledig worden uitgesloten. Wij zien, gezien de zoutwinning elders, geen nut en noodzaak tot het bieden van nieuwe openingen.

Energieopslag in zoutkoepels

Wij vinden deze opties interessant, maar het aangeven van beleidsmatige voorkeurlocaties en het uitsluiten lijkt ons wel wat voorbarig.

Gebruik zoutkoepels voor afvalopslag

Wij onderschrijven dit beleid.

Strategische aardgasopslag

Wij zijn -zeker na Langelo- niet overtuigd van het nut en de noodzaak van het creëren van extra strategische gasopslag in Drenthe. Het is ons in het geheel niet duidelijk welke bijdrage dit levert aan een duurzamere energievoorziening. Wel is duidelijk dat hier grote handelsbelangen mee gediend zijn. Wij pleiten hier voor een transparant afwegingskader. Het aangeven van voorkeurslocaties vinden wij tegen deze achtergrond ongepast. Het vooralsnog uitsluiten van extra gasopslagfaciliteiten (nee tenzij) op grond van de uitgangspunten van duurzaamheid en zorgvuldig ruimtegebruik lijkt ons op dit moment het meest gepaste antwoord op deze situatie.

CO₂-opslag

De visie stelt dat CO₂-opslag onder voorwaarden wordt toegestaan, geeft aan dat daarbij gekozen wordt voor twee proeflocaties in Noord Drenthe en geeft vervolgens aan dat Zuidoost Drenthe op termijn grote voorkeur geniet.

Wij vinden enerzijds dat CO₂-opslag een bespreekbare optie is binnen duurzame energievoorziening, maar dat daar anderzijds strenge randvoorwaarden bij horen. Aangezien er nog geen duidelijkheid is over deze randvoorwaarden, vinden wij het te vroeg voor deze nogal uitgesproken beleidskeuzes. In dat kader hebben wij gepleit voor een noordelijke dialoog. Wil deze dialoog goed tot zijn recht komen dan dienen de uitkomsten daarvan in onze ogen een plek te krijgen in het besluitvormingsproces van de provincie.

Hoewel reageren op de voorliggende visie dan voorbarig is, merken wij op, de daarin gehanteerde uitgangspunten en keuzes niet te kunnen volgen/onderschrijven. Waar Noord Drenthe voor *gasopslag* als niet/minder geschikt word beoordeeld, zien wij geen reden dan wel motivering waarom dit voor *CO₂-opslag* anders zou liggen. De afweging waarom Annerveen zou afvallen, lijkt meer een bedrijfsmatige dan een maatschappelijke afweging. Dit vinden wij niet passend. Zuidoost Drenthe lijkt als voorkeursgebied voorlopig het meest geschikt en een nadere bredere totaalafweging vindt nog plaats. De visie zou daarmee kunnen volstaan.

Instrumenten

Wij staan ook hier het toepassen van de proactieve mogelijkheden van de Wro voor, omdat de provincie zonder gebruik ervan juridisch zeer zwak staat. Wij verwijzen in dit verband naar de landelijk uitgevoerde ex durante evaluatie van de Wro.

Tot een nadere toelichting zijn wij uiteraard altijd bereid.

Hoogachtend,
namens Natuur en Milieufederatie Drenthe:

R. Hoekstra
(directeur)

